

บรรณานุกรม

๑. เอกสารที่ยังมีค่าพิมพ์

๑.๑ เอกสารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- เอกสารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี . ปีที่ ๔ ตอนที่ ๕ เรื่องพระราชทานยศ
- _____ . ปีที่ ๑๓ ตอนที่ ๓๒ เรื่ององค์การสรรพอาหาร
- _____ . ปีที่ ๒๔ ตอนที่ ๔ เรื่อง (สำเนา) คำพิพากษา ศาลพิเศษ พ.ศ. ๒๔๘๒ คดีกบฏ
- _____ . ปีที่ ๒๔ ตอนที่ ๑๐/๑ เรื่องกรณีสวรรคต
- _____ . ปีที่ ๒๔ ตอนที่ ๑๑ เรื่องกบฏวังหลวง
- _____ . ปีที่ ๒๔ ตอนที่ ๑๒ เรื่องกบฏแมนฮัตตัน
- _____ . ปีที่ ๔๔ ตอนที่ ๒ เรื่องการเปลี่ยนแปลง การปกครองประเทศไทย
- _____ . ปีที่ ๔๔ ตอนที่ ๓ เรื่องสมาชิกของสมาคม หรือสโมสรคณะราษฎร
- _____ . ปีที่ ๔๔ ตอนที่ ๖ เรื่องคดีนายทวี ฤทธิเดช กับพวกฟ้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้า อยู่หัว
- _____ . ปีที่ ๔๔ ตอนที่ ๕ เรื่องคณะผู้เริ่มก่อการ เปลี่ยนแปลงการปกครองกราบบังคมทูลขอ พระราชทานอภัยโทษ
- _____ . ปีที่ ๔๔ ตอนที่ ๒๓ เรื่องยื่นคำนำนาการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖

เอกสารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- ปีที่ ๕๕ ตอนที่ ๕ เรื่องตำแหน่งประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ปีที่ ๖๒ ตอนที่ ๒๔ เรื่องห้ามและอนุญาตให้ข้าราชการเขียนข่าวลงหนังสือพิมพ์
- ปีที่ ๗๘ ตอนที่ ๔ เรื่องเค้าโครงการเศรษฐกิจ
- ปีที่ ๘๘ ตอนที่ ๔๖ เรื่องศาลพิเศษ
- ปีที่ ๑๕๘ ตอนที่ ๓ เรื่องระเบียบการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทน
- ปีที่ ๑๕๘ ตอนที่ ๑๖ เรื่อง ยุบสภาผู้แทนราษฎร
- ปีที่ ๑๖๓ เรื่องกบฏบวรเดช
- ปีที่ ๑๘๐ ตอนที่ ๓๑ เรื่องพระราชบัญญัติคุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะคับขัน
- ปีที่ ๑๘๐ ตอนที่ ๔๗ เรื่องญี่ปุ่นเสนอสันติภาพและไทยประกาศสันติภาพ
- ปีที่ ๒๑๘ ตอนที่ ๓ เรื่องเบิกเสร็จเรื่องการอพยพพลเมือง
- ปีที่ ๒๑๘ ตอนที่ ๖ เรื่องรายงานการดำเนินการเตรียมย้ายกระทรวงทบวงกรม
- ปีที่ ๒๑๘ ตอนที่ ๘ เรื่องการเกณฑ์แรงงานและสิ่งของเกี่ยวกับการก่อสร้างที่จังหวัดเพชรบูรณ์
- ปีที่ ๒๑๘ ตอนที่ ๑๑ เรื่องปรับปรุงจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นนครบาลเพชรบูรณ์

เอกสารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี . ปีที่ กม. แฟ้มที่ ๒/๓๐ เรื่องอาชญากรรม
สงคราม

เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ . แผนกบันทึกเหตุการณ์ เอกสารแฟ้มที่
๒๕๐๐/ บ.๔.๑ ปีที่ ๒ เรื่องรัฐประหาร
ของคณะทหาร ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐

๑.๒ เอกสารสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ไมโครฟิล์ม)

สถาบันไทยคดีศึกษา , ม.ธ.	F.O.	๓๓๑/๒๑๐๕๒
_____ .	F.O.	๓๓๑/๒๑๐๕๓
_____ .	F.O.	๓๓๑/๒๑๐๕๔
_____ .	F.O.	๓๓๑/๒๒๒๑๕
_____ .	F.O.	๓๓๑/๒๓๕๘๐

๑.๓ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี

รายงานการประชุมคณะกรรมการราษฎร .	ครั้งที่ ๑/๒๔๗๕ (๒๕ มิถุนายน ๒๔๗๕)
_____ .	ครั้งที่ ๓/๒๔๗๕ (๓ กรกฎาคม ๒๔๗๕)
_____ .	ครั้งที่ ๑๑/๒๔๗๕ (๘ กรกฎาคม ๒๔๗๕)
_____ .	ครั้งที่ ๒๑/๒๔๗๕ (๒๗ สิงหาคม ๒๔๗๕)
รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี	ครั้งที่ ๑๑/๒๔๗๕ (๒๔ มกราคม ๒๔๗๕)
_____ .	วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕
_____ .	วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕
_____ .	วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕
_____ .	ครั้งที่ ๑๒/๒๔๗๖ (๑๘ มิถุนายน ๒๔๗๖)
_____ .	ครั้งที่ ๑๘/๒๔๗๖ (๒๕ สิงหาคม ๒๔๗๖)

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี

- ครั้งที่ ๒๘/๒๕๓๖ (๒๘ กันยายน ๒๕๓๖)
- ครั้งที่ ๔๑/๒๕๓๖ (๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๖)
- ครั้งที่ ๑๔/๒๕๓๗ (๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๗)
- (ลับ) ครั้งที่ ๑-๕/๒๕๓๗ เรื่องการสละราชสมบัติ
- ครั้งที่ ๖/๒๕๓๘ (๑๓ เมษายน ๒๕๓๘)
- ครั้งที่ ๑๑๒/๒๕๓๘ (๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘)
- ครั้งที่ ๖๖/๒๕๓๘ (๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๘)
- ครั้งที่ ๘๗/๒๕๓๘ (๒๒ มีนาคม ๒๕๓๘)
- ครั้งที่ ๔/๒๕๔๐ (๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๐)
- ครั้งที่ ๕/๒๕๔๐ (๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๐)
- ครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๐ (๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐)
- ครั้งที่ ๒๓/๒๕๔๐ (๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๐)
- ครั้งที่ ๒๒/๒๕๔๐ (๘ สิงหาคม ๒๕๔๐)
- ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๑ (๖ กรกฎาคม ๒๕๔๑)
- ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๑ (๕ สิงหาคม ๒๕๔๑)
- ครั้งที่ ๒๕/๒๕๔๑ (๑๑ กันยายน ๒๕๔๑)
- ครั้งที่ ๑๕/๒๕๔๒ (๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๒)
- ครั้งที่ ๒๓/๒๕๔๒ (๓ กรกฎาคม ๒๕๔๒)
- ครั้งที่ ๓๐/๒๕๔๒ (๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๒)
- ครั้งที่ ๓๘/๒๕๔๒ (๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๒)
- ครั้งที่ ๘๔/๒๕๔๒ (๒๐ มีนาคม ๒๕๔๒)
- ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๓ (๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๓)
- ครั้งที่ ๒๕/๒๕๔๓ (๑๑ กันยายน ๒๕๔๓)

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี

- (ลับ) ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๔ (๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔)
- ครั้งที่ ๔๓/๒๕๕๔ (๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔)
- ครั้งที่ ๒๔/๒๕๕๔ (๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔)
- ครั้งที่ ๓๐/๒๕๕๔ (๘ มิถุนายน ๒๕๕๔)
- ครั้งที่ ๔๘/๒๕๕๔ (๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๔)
- ครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๔ (๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔)
- ครั้งที่พิเศษ/๒๕๕๔ (๘ ธันวาคม ๒๕๕๔)
- ครั้งที่พิเศษ/๒๕๕๔ (๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๔)
- ครั้งที่พิเศษ (ลับมาก)/๒๕๕๔ (๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๔)
- ครั้งที่ ๓๔/๒๕๕๕ (๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕)
- ครั้งที่ ๘๓/๒๕๕๕ (๒ กันยายน ๒๕๕๕)
- ครั้งที่พิเศษ/๒๕๕๖ (๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖)
- ครั้งที่พิเศษ/๒๕๕๖ (๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖)
- ครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๗ (๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗)
- (ลับ) วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗
- ครั้งที่พิเศษ/๒๕๕๗ (๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๗)
- ครั้งที่พิเศษ/๒๕๕๗ (๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๗)
- ครั้งที่ ๑/๒๕๕๗ (๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗)
- ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ (๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๗)
- ครั้งที่พิเศษ/๒๕๕๗ (๑๘ กันยายน ๒๕๕๗)
- ครั้งที่พิเศษ/๒๕๕๗ (๒๕ กันยายน ๒๕๕๗)
- ครั้งที่ ๘/๒๕๕๗ (๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๗)
- ครั้งที่พิเศษ/๒๕๕๘ (๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘)

- รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี . ครั้งพิเศษ/๒๕๕๘ (๘ ตุลาคม ๒๕๕๘)
- _____ . ครั้งพิเศษ/๒๕๕๘ (๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘)
- _____ . ครั้งพิเศษ/๒๕๕๘ (๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘)
- _____ . ครั้งพิเศษ/๒๕๕๘ (๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘)
- _____ . ครั้งพิเศษ/๒๕๕๘ (๑๘ ตุลาคม - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘)
- _____ . ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๘ (๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๘)
- _____ . ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๘ (๑๘ กันยายน ๒๕๕๘)
- _____ . ครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๘ (๒๗ กันยายน ๒๕๕๘)
- _____ . ครั้งที่ ๑๑๐/๒๕๕๐ (๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐)
- _____ . ครั้งที่ ๑๑๑/๒๕๕๐ (๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐)
- _____ . ครั้งพิเศษ/๒๕๕๐ (๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐)
- _____ . ครั้งที่ ๕/๒๕๕๐ (๒ ธันวาคม ๒๕๕๐)
- _____ . ครั้งที่ ๘/๒๕๕๐ (๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐)
- _____ . ครั้งพิเศษ/๒๕๕๔ (๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔)
- _____ . ครั้งพิเศษ/๒๕๕๔ (๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔)
- _____ . ครั้งพิเศษ/๒๕๕๔ (๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔)

๒. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร.(สามัญ) ครั้งที่ ๓๒/๒๕๓๕ วันที่ ๒๓ กันยายน

พ.ศ. ๒๕๓๕

_____ .(สามัญ) ครั้งที่ ๕๗/๒๕๓๕ วันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

_____ .(สมัยที่๑) ครั้งที่ ๑๒/๒๕๓๖ วันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ.

๒๕๓๖

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) สมัยที่ ๒ ครั้งที่ ๑๖/๒๕๓๗ วันที่ ๓๑ มกราคม

พ.ศ. ๒๕๓๗

_____ . (วิสามัญ) ครั้งที่ ๒/๒๕๔๐ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ.

๒๕๔๐

_____ . (สามัญ) สมัยที่ ๒ ครั้งที่ ๒๑/๒๕๔๑ วันที่ ๑๑ กันยายน

พ.ศ. ๒๕๔๑

_____ . (สามัญ) ครั้งที่ ๓๐/๒๕๔๒ วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๒

วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒

_____ . (สามัญ) ครั้งที่ ๘/๒๕๔๓ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

_____ . (สามัญ) ครั้งที่ ๒๐/๒๕๔๓ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ.

๒๕๔๓

_____ . (วิสามัญ) ครั้งที่ ๑/๒๕๔๔ วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

_____ . (สามัญ) ครั้งที่ ๓/๒๕๔๖ วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

_____ . (สามัญ) สมัยที่ ๒ ครั้งที่ ๔/๒๕๔๗ วันที่ ๒๐ กรกฎาคม

พ.ศ. ๒๕๔๗

_____ . (สามัญ) สมัยที่ ๒ ครั้งที่ ๕/๒๕๔๗ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม

พ.ศ. ๒๕๔๗

_____ . (สามัญ) ครั้งที่ ๒๕/๒๕๔๘ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ.

๒๕๔๘

_____ . (สามัญ) ครั้งที่ ๘/๒๕๔๘ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.

๒๕๔๘

_____ . (สามัญ) ครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๘ วันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญ) สมัยที่ ๑ ครั้งที่ ๓/๒๔๕๐ วันที่ ๑๕

พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐

_____ . (สามัญ) สมัยที่ ๑ ครั้งที่ ๒๒/๒๔๕๐ วันที่ ๓๑

กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๐

_____ . (สามัญ) ครั้งที่ ๗/๒๔๕๑ วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ.

๒๔๕๑

_____ . (สามัญ) ครั้งที่ ๒๘/๒๔๕๑ วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ.

๒๔๕๑

รายงานการประชุมวุฒิสภา (สามัญ) วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๒

_____ . ครั้งที่ ๒/๒๔๕๔ วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๔

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

๓. ประกาศของทางราชการ

"พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕"

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๕ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

"รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๕ ลงวันที่ ๑๐

ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

"พระราชบัญญัติจัดการป้องกันรักษารัฐธรรมนูญพุทธศักราช ๒๔๗๖"

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๐ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๖

"พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๗๖" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๑ ลงวันที่

๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗

"พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๕ ลงวันที่ ๒

กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๑

"ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๕" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๖

ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๒

"ประกาศตั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุด แม่ทัพบก แม่ทัพเรือ แม่ทัพอากาศ" ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม ๕๗ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๓

"พระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าวพุทธศักราช ๒๔๘๔" ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๓๖ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

"คำแถลงการณ์เกี่ยวแก่การประกาศสงครามคอบริเคนใหญ่และสหรัฐอเมริกา"

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ลงวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕

"พระบรมราชโองการยกเลิกบรรดาศักดิ์" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ลงวันที่ ๑๕

พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕

"พระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดนिरโทษกรรมแก่ผู้กระทำผิดฐานกบฏและจลาจล

พุทธศักราช ๒๔๘๘" ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ ๓ ลงวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘

"พระบรมราชโองการสันติภาพ" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๖๒ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม

พ.ศ. ๒๔๘๘

"พระราชบัญญัตินिरโทษกรรมแก่ผู้กระทำรัฐประหาร พุทธศักราช ๒๔๙๐" ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๖๒ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๐

"ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๒๒

ลงวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

๔. หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ศรีกรุง .	ฉบับวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕
_____ .	ฉบับวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕
_____ .	ฉบับวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕
_____ .	ฉบับวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

หนังสือพิมพ์ศรีกรุง

_____ .

_____ .

_____ .

_____ .

_____ .

_____ .

_____ .

_____ .

หนังสือพิมพ์ประชาชาติ

_____ .

หนังสือพิมพ์ศรีกรุง

_____ .

_____ .

หนังสือพิมพ์ประชาชาติ

หนังสือพิมพ์ศรีกรุง

_____ .

หนังสือพิมพ์ไทยใหม่

_____ .

หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย

หนังสือพิมพ์ศรีกรุง

_____ .

ฉบับวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

ฉบับวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕

ฉบับวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖

ฉบับวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖

ฉบับวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖

ฉบับวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖

ฉบับวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖

ฉบับวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

ฉบับวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

ฉบับวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๐

ฉบับวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๑

ฉบับวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๑

ฉบับวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑

ฉบับวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑

ฉบับวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๑

ฉบับวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗

ฉบับวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗

ฉบับวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘

ฉบับวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๘

ฉบับวันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘

ฉบับวันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘

ฉบับวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘

หนังสือพิมพ์สยามนิกร

ฉบับวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๐

หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย

ฉบับวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๐

ฉบับวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๐

ฉบับวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๐

ฉบับวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๐

ฉบับวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐

หนังสือพิมพ์สยามนิกร

ฉบับวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐

หนังสือพิมพ์ศรีกรุง

ฉบับวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐

หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย

ฉบับวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๑

ฉบับวันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๑

ฉบับวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๑

ฉบับวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๑

ฉบับวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๑

ฉบับวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๑

ฉบับวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๑

ฉบับวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๑

ฉบับวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๑

ฉบับวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๒

ฉบับวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๓

ฉบับวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๓

ฉบับวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๓

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ

ฉบับวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๕

ฉบับวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๗

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ	ฉบับวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘
หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย	ฉบับวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๐
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์	ฉบับวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐
หนังสือพิมพ์สยามนิกร	ฉบับวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐
หนังสือพิมพ์สยามรัฐ	ฉบับวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐
หนังสือพิมพ์ไท	ฉบับวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐

๕. หนังสือ

๕.๑ หนังสือภาษาไทย

กมล สมวิเชียร พัฒนาการเมืองไทย พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมนักศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๓

กระมล ทองธรรมชาติ ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญไทย กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๘

_____ . รัฐสภาในระบบการปกครองของไทย พระนคร :

โรงพิมพ์สมาคมนักศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔

เกียรติ เรื่องของนายควง พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรเสรีแผนกการพิมพ์, ๒๕๑๓

โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์ ความเป็นมาของการปกครองในระบบรัฐสภา และระบบรัฐสภาในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, ๒๕๑๘

ชจกภัย บุญพัตน์ การเมืองและพรรคการเมืองของไทย พระนคร : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, ๒๕๑๑

คหาคำ ขานุกถลสาวัก พระนคร : โอเคียนการพิมพ์, ๒๕๑๓

คณะรัฐมนตรี, จัดพิมพ์ ประวัติและผลงานของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พระนคร : ธารการพิมพ์, ๒๕๐๗

คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัย รายงานผลการวิจัย : ลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทย

ที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๕

คง อภัยวงศ์ การต่อสู้ของชาพอเจ้า พระนคร : สำนักพิมพ์ประมวลสาส์น, ๒๕๐๑

จัญญ ภูานนท์ ชีวิตการต่อสู้ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม พระนคร :

โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๑๖

เจียม (ชัยสงค์) อัมพุนันท์ มหาวิทยาลัยของชาพอเจ้า พระนคร : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์,

๒๕๐๑

ชลอ ศรีศรภากร สันติบาลใต้ดิน พระนคร : โรงพิมพ์มิตรไทย, ๒๔๘๕

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ความคิดคืออิสระ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พีชเชค, ๒๕๑๗

_____ . แผนพัฒนาการเมืองฉบับแรกของไทย พระนคร : โรงพิมพ์

อักษรสัมพันธ์, ๒๕๑๓

_____ . ลัทธิการเมือง กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์,

๒๕๑๘

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคนอื่นๆ ลัทธิการเมือง พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,

๒๕๑๓

ชาติ เอี่ยมกระเสลินธุ์ เบื้องหลังพระปกเกล้าสละราชสมบัติ พระนคร :

โรงพิมพ์วิทย์ยานุกูล, ๒๕๑๖

ชาญวุฒิ วัชรพุกก์ และ สุชิน ตันติกุล พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์

เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา ๒๑๕ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จิต วิภาสชวีช เผ่าสารภาพ พระนคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, ๒๕๐๓

เชาว์ศ สุกดาก พรรคการเมือง กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๑๗

จิเรก ชัยนาม ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ พระนคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา,

๒๕๐๘

เคื่อน มุนนาค ท่านปรี่ตรีบุรุษอาวโสผู้วางแผนเศรษฐกิจคนแรกของไทย

พระนคร : โรงพิมพ์ศิลปอักษร , ๒๕๐๐

ไทยน้อย ประชาธิปไตย ๔๒ ปี กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา , ๒๕๑๘

_____ . ประสบการณ์ ๓๔ ปี แห่งระบอบประชาธิปไตย พระนคร : สำนักพิมพ์
แพรวพิทยา , ๒๕๐๘

ไทยน้อยและรุ่งโรจน์ ณ นคร เลือกตั้งกึ่งพุทธกาล พระนคร : โรงพิมพ์ประเสริฐสิน,
๒๕๐๐

ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ระลึกครบรอบปีที่สี่สิบ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๐๕ พระนคร :

ทางหุ่นส่วนจำกัดศิพพร , ๒๕๐๕

_____ . วิวัฒนาการสยาม พระนคร : ธนาคารแห่งประเทศไทย
จำกัดพิมพ์ , ๒๕๐๘

นวนิธิ เศรษฐบุตร และ โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์ เมืองไทยในระบบรัฐสภา

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา , ๒๕๑๗

เนตร เขมะโยธิน งานไต่ดินของพันเอกโยธี พระนคร : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร ,
๒๕๐๑

_____ . ชีวิตนายพล พระนคร : โรงพิมพ์ผดุงศึกษา , ๒๔๘๘

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ พันตรีควง อภัยวงศ์ อดีตนายกรัฐมนตรี ๔ สมัย พระนคร :

โรงพิมพ์ สัมพันธ์ , ๒๔๘๖

บุญเรือง จุลรักษา การเมืองในประเทศไทย พระนคร : โรงพิมพ์มิตรไทย, ๒๔๘๘

มหาดไทย, กระทรวง รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร , ๒ เล่ม

มบุญ บริสุทธิ์ คณะรัฐมนตรี พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี , ๒๕๐๘

ประจวบ ทองดูไร สิ้นยุคมีค พระนคร : โรงพิมพ์อักษรบริการ , ๒๕๐๐

ปลาทอง พรรคการเมืองไทย พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า , ๒๕๐๘

ประยูร ภมรมนตรี ชีวิต ๕ แผ่นดินของข้าพเจ้า กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
เฟื่องอักษร , ๒๕๑๘

ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์ รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (๒๔๗๕ - ๒๕๑๗) กรุงเทพฯ
มหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดช.จุมนุชช่าง , ๒๕๑๗

ปิ่น ชูพะวัน ชีวิตกับเหตุการณ์ของจอมพลปิ่น ชูพะวัน พระนคร :
โรงพิมพ์ประเสริฐศิริ , ๒๕๑๓

พงศ์เพ็ญ ศกุนตารักษ์ ประชาธิปไตยกับกระบวนการเมืองในประเทศไทย พระนคร :
โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๒

มนัส จารุกา เมื่อข้าพเจ้าจู่จอมพล ป. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยานุกูล,
๒๕๑๗

รอง ศยามานนท์ ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , ๒๕๒๐

เลื่อน ศรารักษ์วานิช ฝันร้ายของข้าพเจ้า พระนคร : สำนักพิมพ์ศรารักษ์, ๒๕๑๒
วช. ประสงค์ การปฏิวัติรัฐประหารในสมัยประชาธิปไตยแห่งประเทศไทย

พระนคร : โรงพิมพ์บริษัทรัฐภักดิ์ , ๒๔๙๒

วิเทศกรณีย์ ความเป็นมาแห่งระบอบประชาธิปไตย พระนคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม,
๒๕๑๑

_____ . ชีวิตและการต่อสู้ของ ๕๐ รัฐมนตรี พระนคร : โรงพิมพ์มิตรเจริญ,
๒๕๐๖

_____ . ยุคทมิฬ พระนคร : โอเคียน การพิมพ์ , ๒๕๐๓
ศรารักษ์พิพัฒน์, พระยา จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ พระนคร : โรงพิมพ์ ส. พยุพงศ์,

๒๕๑๑

ศรีพนม สิงห์ทอง ๑๒ จอมพลไทย พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดรวมสาส์น, ๒๕๐๖

สงบ สุริเยนทร์ ประวัติวิทยากรรัฐมนตรี พระนคร : โรงพิมพ์ประจักษ์การพิมพ์, ๒๕๑๔

สมาคมักข่าวแห่งประเทศไทย, รวบรวม เบื้องแรกประชาธิปไตย พระนคร
 มิตรรนการพิมพ์ , ๒๕๑๖

สมุทร สุรักขะ ๒๖ การปฏิวัติไทย และรัฐประหารสมัย ๒๐๔๕ ถึง ๒๕๐๒
 พระนคร : โรงพิมพ์สื่อการพิมพ์ , ๒๕๐๗

สว่าง ลานเหลือ ๓๗ ปีแห่งการปฏิวัติ พระนคร : โรงพิมพ์ดุสิต, ๒๕๑๔

สุจินต์ หังสุบุตร จุดอวสานระบบการเมืองไทย พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์
 แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕

สุภาพันท์ บุญสะอาด ประวัติหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย พระนคร : โรงพิมพ์
 เฟื่องอักษร , ๒๕๑๗

สิทธิ เปรมจิตต์ ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบประชาธิปไตย ๓๐ ปี พระนคร :
 โรงพิมพ์เฟื่องอักษร , ๒๕๐๕

เสนีย์ ปราโมช ชุมนุมวรรณคดีทางการเมือง พระนคร : มปท. , ๒๕๑๑

_____ . แฟ้มการเมือง พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , ๒๕๑๓

๕.๒ หนังสือภาษาอังกฤษ

Almond, Gabriel A and Coleman, James S. The politics of The
 Deve loping Areas. Princeton, New Jersey : Princeton
 University Press , 1966.

Almond, Gabriel A . and Powell, Bingham, Jr.G. Comparative
 Politics : A development Approach .Boston : Little and
 Brown Company, 1966.

Almond, Garbriel A. and Verba, Sidney The Civic Culture Boston:
 Little and Brown Company, 1965

- Blanchard, Wendell Thailand : Its people , its Society, its Culture. New Haven : Harf press, 1958
- Coast , John Some Aspect of Siamese Politics .New York : Institution of Pacific Relation , 1953
- Crosby , Sir Josiah Siam : The Crossroads London : Mollis & Carter Ltd. 1945
- Dahl , Robert A. Modern Political Analysis New Jersey Prentice - Hall, Inc, 1963
- Ebens: ein , William Today ' s Isms. New jersey : Printice - Hall , InC, 1973
- Fried , Robert C. Comparative Political Institution . London : Macmillan Company , 1966.
- Gurr, Ted Why Men Rebel .New jersey : Princeton University Press, 1972
- Huntington , Samuel P. Political Order Changing Societies. Yale University Press, 1968
- Ilichman, Warren F. and Uphoff , Norman .. Thomas. The political Economy of Change. California : University of California Press , 1974
- International Encyclopedia of The Social Science U S A : The Free Press, 1968."
- Jonawitz , Morris The Militaly in The Political Devenlopment of The New Nations. Chicago : The University of Chicago Press, 1964."

- Lipset, Seymour M. Political Man : The Social Base of Politics.
 New York : Doubleday , 1963
- Nakata , Thinapan The problem of Democracy in Thailand :
A study of Political Culture and Socialization of
Colledge Student . Bangkok : Praepittaya International ,
 1975."
- Pye , Lucian W. Aspect of Political Development . Boston :
 Little and Brown Company , 1966."
- Politics : personality and Nation Building :
Burma ' s Search of Indentity . New Haven : Yale
 University press , 1966
- Pye , Lucian W. and Verba Sidney . Political Culture and
Political Development . New Jersey : Princeton
 University press , 1965
- Rigg, Fred W. Thailand : The Modernization of a Bureaucratic
polity . Honolulu : East - West Center press , 1966
- Skinner , William . Chinese Society in Thailand . New York :
 Cornell University press , 1962
- Thomson , Virginia . Labour Problem in Southeast Asia
 New York : American Book - Stanford press , Inc, 1947
- Weber , Max The Theory of Social and Economic Organnization.
 translated by Hundanson and p rson . New York : 1974
- Wilson , David A. Politics in Thailand : New York : Cornell
 University press , 1966 .

๖. วิทยานิพนธ์

๖.๑ วิทยานิพนธ์ภาษาไทย

- กริช สืบสน "บทบาทและพฤติกรรมของวุฒิสภาไทยสมัยต่างๆ" วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
๒๕๑๗
- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ "การปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๗๕ กับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทาง
การปกครองของไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๑๒
- ชัจจ์กัญ บุรุษพันธ์ "กำเนิดพรรคการเมืองในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๑๐
- จุลดา งอนรณ, มล. "กำเนิดและความเป็นมาของลัทธิชาตินิยมในประเทศไทย"
ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , ๒๕๑๓
- เฉลิม มะลิลา "รัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๐๐ ในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , ๒๕๑๘
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช "การเมือง- การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยสมัยอยุธยา -
รัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๑๘๕๓ - ๒๔๗๕) งานวิจัย คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๑๘
- ณรงค์ ห่วงพิศ "นโยบายการศึกษาของชาวจีนในประเทศไทย สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา , ๒๕๑๘

- ชงไชย แสงประดับ "การศึกษาเปรียบเทียบพรรคการเมืองไทย ศึกษาเฉพาะกรณี : พรรคเสรีมนังคศิลา กับ พรรคสหประชาไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๑๓
- นิคม จารุมณี "กบฏบวรเดช พ.ศ. ๒๔๗๖" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔
- ประเสริฐ โยธีพิทักษ์ "การควบคุมรัฐบาลโดยวิธีตั้งกระทู้ถามในสภาของไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๑๓
- พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม "บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖
- พนม ภัยหน่าย "ลักษณะและพฤติกรรมของพรรคการเมืองไทยศึกษาเฉพาะกรณี : พรรคเสรีมนังคศิลา" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต แผนกวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , ๒๕๑๓
- ภูวคลด ทรงประเสริฐ "นโยบายของรัฐบาลหม่อมค้อชาวจีนในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕
- วีณา มโนพิโมกษ์ "ความขัดแย้งภายในคณะราษฎร" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐
- สุชิน กันตัญญู "ผลสะท้อนทางการเมืองของรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔

สุนีย์ อธิมุติภาพ "การร่างรัฐธรรมนูญ ๒๔๙๒" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
 ศึกษาด้านการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๑๘
 แสง รัตนมงคลมาศ "การบริหารของสมาคมจีน : ศึกษาเฉพาะกรณี
 สมาคมแต้จิ๋วแห่งประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้าน
 รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , ๒๕๐๘

๖.๒ วิทยานิพนธ์ ภาษาอังกฤษ

Semudavanija Chai-Anon " The politics and Administration of
 The Thai Budgetary process" Ph.D. dissertation ,
 University of Wisconsin, 1971.

Vibhatakarasa, Jim "The Military in Politics : A Study of
 Military Leadership in Thailand" P h.D. dissertation,
 Department of Political Science and Graduate School ,
 University of Oregon, 1966.

๗. บทความและวารสาร

กมล สมวิเชียร "วัฒนธรรมการเมืองไทยกับการพัฒนาการเมือง" รัฐศาสตร์
 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย , รวบรวม พระนคร : โรงพิมพ์
 ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔ : ๓๓ - ๓๐

กระมล ทองธรรมชาติ "สภาผู้แทนราษฎรในระบบการปกครองของไทย"
วารสารสังคมศาสตร์ ๔ (มกราคม ๒๕๑๔) : ๑ - ๑๗

กึกฤทธิ์ ปราโมช , มรว. "การเมืองไทย" วารสารธรรมศาสตร์ ๑
 (เมษายน ๒๕๑๕) : ๒๑ - ๕๐

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช "การปฏิวัติที่ไร้ ขบวนการ" รัฐศาสตร์ ๑๗ พระนคร :
 บริษัทพิพิธจำกัด , ๒๕๑๔ : ๓๖-๔๕
- _____ . "การพัฒนาองค์กรนิติบัญญัติ" วารสารบริหาร ๓
 (สิงหาคม ๒๕๑๕) : ๕ - ๒๔
- _____ . "กรณีความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำ
 ในประเทศไทย" วารสารสังคมศาสตร์ ๑๓ (๔ ตุลาคม ๒๕๑๕) : ๒๐-๓๔
- ทินพันธ์ นาคะตะ "ความชอบธรรมในการปกครอง : ปัญหาและความหวังของไทย"
วารสารธรรมศาสตร์ ๕ (ตุลาคม ๒๕๑๔- มกราคม ๒๕๑๕) : ๒ - ๔๓
- ชเนศ อภรณ์สุวรรณ "ระบบแรงงานในอดีต : จากรัตนโกสินทร์ตอนต้น ถึงก่อน
 สงครามโลกครั้งที่ ๒" พิชิตจงสถิตย์วัฒนา , รวบรวม ขบวนการกรรมกร
 ในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ , ๒๕๑๔
- ปรีชา หงส์ไกรเลิศ "บทบาทของทหารกับการพัฒนาการเมืองไทย" กรมพล ทองธรรมชาติ,
 รวบรวม การเมืองและการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 ๒๕๑๓
- พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย "รัฐธรรมนูญกับความชอบธรรมแห่งอำนาจ" มหาวิทยาลัย ภูมิ
๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๖ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๑๖
- พิชิต จงสถิตย์วัฒนา "การเคลื่อนไหวของกรรมกรไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๔ - ๒๕๑๖"
ขบวนการกรรมกรในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ ,
 ๒๕๑๔
- ระคม วังษานอม "อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย" รัฐศาสตร์นิเทศ ๗.
 (มีนาคม - เมษายน ๒๕๑๖) : ๒๐ - ๔๔
- ลิขิต ธีรเวคิน "การเมืองกับประชาธิปไตย" รัฐศาสตร์นิเทศ ๑ . (มีนาคม-
 เมษายน ๒๕๑๓) : ๑ - ๒๓

สมบูรณ์ สุขสำราญ "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกตั้ง" การเมืองและสังคม
โครงการส่งเสริมความรู้ทางการเมือง และสังคมในระบอบประชาธิปไตย
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๑๕

สุจิต บุญบงการ "ผู้นำพลเรือนกับประชาธิปไตยในเมืองไทย" รัฐศาสตร์ :
หนังสือรับน้อง รุ่น ๒๕ ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๑๕

_____ . "อำนาจทางการเมืองของผู้นำทหารไทย" เอกสารโรเนียว

สุเมธ ตันติเวชกุล "รัฐบาลทหาร" รัฐศาสตร์นิเทศ ๖. (ตุลาคม ๒๕๑๓) : ๕-๑๘

สุชาติ สวัสดิ์ศรี "ความเป็นมาของขบวนการค้ำฉันทน์ในเมืองไทย" สังคมศาสตร์ปริทัศน์
(กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖) : ๓๐-๔๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๓๐/๒๕๕๑ (๑๑ กันยายน ๒๕๕๑)

ผู้ไม่เข้าประชุมคือรัฐมนตรีมหาดไทย และเศรษฐกิจการ

เรื่องยุบสภาผู้แทนราษฎร

นายกรัฐมนตรี: มีเรื่องขัดกันระหว่างรัฐบาลกับสภาผู้แทน คือเรื่องญัตติของ นายถวิล อุดล สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดร้อยเอ็ด ขอแก้ไขข้อบังคับการประชุมและ ปรัชญาของสภาผู้แทน ข้อ ๖๘ เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ เพื่อพิจารณาขั้นต้นในสภาผู้แทน ผู้เสนอต้องการให้แสดงรายละเอียด แสดงหลักเกณฑ์ การคำนวณภาษีอากร สถิติต่างๆ และรายละเอียดอื่นๆ อีก แต่สมาชิกประเภทที่ ๑ ใช้โอกาสที่สมาชิกประเภทที่ ๒ น้อย เพราะมีธุระกลับกันไปเสียบ้าง เข้าใจมติ รัฐบาล ในที่สุดก็ลงมติชนะฝ่ายรัฐบาล ๔๕ : ๓๑ ทั้งนี้จะแลเห็นว่า สมาชิกประเภท ที่ ๑ ทำไปโดยไม่ยุติธรรม ใช้ไหวพริบเล่ห์เหลี่ยมเข้าเล่นงานรัฐบาล จึงแลเห็นว่า ควรจะไถ่ถอนโทษกันเสียคราวหนึ่ง คือสภาผู้แทนที่เราไม่ได้ เพราะเราเข้มงวด เอาเปรียบ เราก็ควรลาออก แต่ถ้าคิดว่าเรากลับทนสภาผู้แทนไม่ไหว ก็ควรยุบสภา ผู้แทนเสียสักคราวหนึ่ง แล้วรัฐบาลก็ลาออกตามรัฐธรรมนูญเหมือนกัน

พระสารสาสน์ประพันธ์ : ข้าพเจ้าสังเกตุความเคลื่อนไหวแนวความคิด ของผู้แทนรุ่นใหม่ ตั้งแต่เปิดประชุมสมัยที่แล้วมา รู้สึกว่าเมื่อคราวพิจารณาขบประมาณ นั้นก็ไม่ยุติโอนอ่อน เขากลับถูกยุบสภาจึงปล่อยไป แล้วก็มาเกิดมีข้อบังคับเรื่องนี้ ซึ่งไม่ใช่ของใหม่ เป็นการทดแทนคราวที่แล้วมา เมื่อเขาพยายามโดยหมด

ในทางการเมือง เราก็ตนสภาไม่ได้ จึงเห็นมีอยู่ทางเดียวคือยุบสภา เสีย ซึ่งเราก็ออกไปด้วย

ที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตรี : ว่าโดยยุติธรรมแล้ว พวกสมาชิกสภาผู้แทน เตรียมจริงเมื่อพ้นการประชุม ข้าพเจ้าได้เรียนนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรียุติธรรมว่า รัฐบาลแพ้นั้น และได้เสนออุทธรณ์วิธี ๒ ทาง คือ (๑) โต้ให้ส่งกรรมาธิการก่อนรับหลัก การ (๒) อภิปรายให้หมดเวลา เมื่อปรึกษากันเห็นว่า เมื่อเขาเสนอมาเช่นนั้น

เขาเตรียมจะไปขอตั้งกรรมาธิการหรือรับมาพิจารณาคงไม่สำเร็จ ควรใช้ชีวิตอิสรภาพให้หมดเวลา แต่เขากลับมาโจมตีให้เสร็จในวันนั้น การเสนอรายละเอียดงบประมาณนั้น รัฐบาลทำไม่ได้ และที่อื่น เขาก็ไม่ทำกัน เพราะทางปฏิบัติทำไม่ได้ แต่รัฐมนตรีคลัง ว่า เจ้าหน้าที่ไม่พอ การมอออกไปสักหน่อย ควรว่าไม่ควรเสนอรายละเอียด เพราะงบประมาณเสนอในชั้นรับหลักการ ควรพิจารณาแต่เพียงหลักการว่าคุณภาพหรือไม่ และรัฐบาลควรให้รายการสำคัญๆ ส่วนรายละเอียดต้องทำเสนอกกรรมาธิการ

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย : ถ้าพูดถึง *Sporting Spirit* รัฐบาลมีภาษีกว่า เช่น เมื่อครั้งยกเลิกพระราชบัญญัติจัดการป้องกันรักษารัฐธรรมนูญ ถ้ารัฐบาลร่วมมือกันไม่ยอม พวกสมาชิกก็แพ้ ครั้นมาเรื่องนี้ สภารับหลักการแล้วรัฐบาลลาออก เมื่อตั้งรัฐบาลใหม่ ผู้คัดค้านต้องผ่านสภาอีก เพราะได้รับหลักการไว้แล้ว ผู้คัดค้านจะตกไปที่ต้องยุบสภา เมื่อเป็นเช่นนั้น ในหน้าที่ของมหาดไทย ขอเรียนว่าพร้อมที่จะเลือกตั้งใหม่

รัฐมนตรีกลาโหม : ทางแก้อย่างรัฐมนตรีมหาดไทยว่า คือยุบสภาผู้แทนราษฎร หนึ่งเรายุบไปแล้ว ความสงบต่างๆก็ยอมถูกระงับกระเทือน สมาชิก ๑๐๐ คน ออกไปจังหวัดต่างๆ ก็จะพูดว่ารัฐบาลใช้อำนาจไม่เป็นไปตามวิถึทางรัฐธรรมนูญ ราษฎรไม่เข้าใจวิธีทางงบประมาณก็จะหลงเชื่อ ผลร้ายก็จะมาตกอยู่กับรัฐบาลนี้ เราสังเกตแล้วเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้ามาโดยมากไม่มีวิถึฐานะอันควรจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... ถ้าเรายุบสภาพวกสมาชิกที่มีปากเสียงมาก เงินก็มีมาก ก็จะทับถมว่าเราเป็นเผด็จการ เอาอำนาจเข้าใส่เพื่อปิดปาก หนึ่งสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งเป็นพวกเราเองก็รวมกันไม่ได้ บางหมู่แตกไป บางคนไม่พอใจกลับไปหนุนสมาชิกประเภทที่ ๑ เมื่อยุบสภาแล้วเราจะหวังหรือว่าสมาชิกประเภทที่ ๑ ในขณะนี้จะไม่ถูกเลือกเข้ามาอีก เราป้องกันไว้หรือ สรุปว่าความว่าการยุบสภาผู้แทนราษฎรนั้นเห็นด้วยแต่ไม่ใช่ค่าเนินการเพียงยุบสภา เราต้องค่าเนินการอื่นๆให้เกิดซาคักชัย สมาชิกประเภทที่ ๒ ผู้ใดไม่มาประชุมควรรให้ออกเสีย นอกจากนี้กระทรวงต่างๆค่าเนินไป

ไม่เป็นที่น่าพอใจ บางกระทรวงก็ดำเนินไปก้าวหน้าดี แต่บางกระทรวงไม่ดำเนินการอย่างไร
ให้ก้าวหน้า เหตุการณ์เหล่านี้ส่งเสริมให้สมาชิกประเภทที่ ๑ เสียคน เพราะเราเปิดช่อง
โหวให้เขาเห็น ถ้ายุบสภา รัฐมนตรีต้องทำงานกันจริงๆ งานจะได้เดิน ถ้าทำได้อย่างนี้
การยุบสภา ก็จะเป็นไปได้เรียบร้อย หากเพียงยุบสภาอย่างเดียวกั้ขวางงูไม่พันคอ ข้าพเจ้า
เรียนตรงๆ เช่น กองชอถกภัยด้วย ทางที่จะดำเนินมี ๒ ทางคือ (๑) รัฐบาลลาออก
(๒) ยุบสภา การที่รัฐบาลจะลาออกในขณะที่เหตุการณ์ของโลกกำลังปั่นป่วนคับขันเช่นนี้
ไม่ควร ข้าพเจ้าเห็นว่า การยุบสภาแล้วเลือกตั้งใหม่ ก็คงได้พวกนี้เอง และก็จะมีเรื่อง
อีก ฉะนั้นควรแก้พระราชบัญญัติเลือกตั้งเสียด้วย

รัฐมนตรีต่างประเทศ : การยุบสภานั้นตกลงยุบ ส่วนทางออกที่ไม่ให้นายก
เสียวจา ตามที่หลวงโกวิท เป็นห่วงก็มีทางทำได้คือ เมื่อยุบสภาแล้วรัฐบาลก็ต้องลาออก
ไปในตัวตามรัฐธรรมนูญ และก็ทำใบลาออกยื่นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เสียด้วย
การออกแถลงการณ์ด้วยก็จะคงงามดี แล้วคณะรัฐมนตรีชุดนี้ ก็รักษาการแทนไปจนกว่าจะ
ตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่

ที่ประชุมตกลงว่า (๑) ให้นายกเสนอเรื่องแก่คณะผู้สำเร็จ ให้ทราบความ
ประสงค์ของคณะรัฐมนตรีในการที่ขอลาออกจากหน้าที่ (๒) ถ้าคณะผู้สำเร็จเห็นว่า
คณะรัฐมนตรีชุดนี้ควรบริหารประเทศต่อไป ก็กราบทูลว่ามีทางคือ ยุบสภา (๓) ให้ตั้ง
คณะกรรมการขึ้นไว้เป็นการภายใน เพื่อดำเนินการในเรื่องค่าแถลงการณ์และแก่ข้า
วที่จะมีผู้ปรักปรำรัฐบาล คณะกรรมการนี้ประกอบด้วยเจ้าพระยาศรัทธาธรรมมาธิเบศ หลวง
วิจิตรวาทการ และหม่อมเจ้าวรรณ กับให้หลวงประดิษฐ เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการนี้

หลวงวิจิตร : เมื่อยุบสภาแล้วก็ต้องใช้กฎหมายเลือกตั้ง และเมื่อไม่มีสภาก็ต้อง
ออกพระราชกำหนด

ที่ปรึกษานายก : ยุบแล้วออกพระราชกำหนดไม่คงงาม
รัฐมนตรีช่วยมหาดไทย : ถ้าเช่นนั้นก็ไม่แก้กฎหมายเลือกตั้งเพื่อให้เป็นไปใน
ทางที่คงงาม

ที่ประชุมตกลง : ให้ใช้พระราชบัญญัติเลือกตั้งฉบับเดิมในการเลือกตั้งคราวใหม่นี้
ไปก่อน

ภาคผนวก ข.

จดหมายส่วนตัวของ จอมพลป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีถึง พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

บ้านสามัคคีชัย

๒๘ มิถุนายน ๒๔๘๖

ทูล ประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ตามที่ทางสภาฯ ได้เลือกตั้ง นาย ทวี บุญเกิด และ พ.ต.ควง อภัยวงศ์ เป็นประธานสภาและรองประธานเป็นลำดับกันนั้น และทางสภาได้ลงมติมายังนายกรัฐมนตรีแล้ว เกล่ากระหม่อมขอทูลว่า ไม่สามารถจะรับสนองได้ เพราะการที่ทางสภา มีความเห็นขอแต่งตั้งบุคคลอันสมควรขึ้นไปเช่นนั้น นับแต่จะทำให้ชาติระส่ำระสาย และในยามบ้านเมืองอยู่ในสภาวะสงครามคับขันอย่างนี้ ในสถานะที่เกล้ากระหม่อมเป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้นำราชการทหารสูงสุดผู้ใดที่ทำงานจนแทบจะทนไม่ไหวแล้ว ยิ่งแถมพวกเราไทยด้วยกันเองยังคอยจะมาจี้กวนใจซ้ำหุ้ตลอกเวลา เกล้ากระหม่อมไม่มีความสำรวมจิตใจจะแก้ไขเหตุการณ์นี้ของบ้านเมืองให้ตลอดรอดฝั่งไปได้แล้ว ได้พยายามพูดกันหลายหนก็ไม่มีความเข้าใจกันได้เลย ยังมีพวกสมาชิกสภาต้องการกวนใจและหยากให้เกล้ากระหม่อมพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้หุ้ตลอกไป ด้วยเหตุนี้ เกล้ากระหม่อมมีความเสียใจอย่างยิ่งที่ได้ทนทำงานนำชาติผ่านมาเกือบ ๒ ปี แต่ไร้ผลที่ด้วยประการทั้งปวง

เพราะฉะนั้นกระหม่อมขอปดัตถิอนุวัติตามความประสงค์ของสภา จึงขอกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตั้งแต่นี้ และได้โปรดส่งสภาแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีใหม่ได้โดยมิต้องชงหารือกระหม่อมแต่อย่างใด และนับแต่นี้เป็นต้นไปกระหม่อมขอลาพักผ่อนให้คนอื่นทำงานต่อไป

ควรมีควรรแล้วแต่จะโปรด

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม

๑.ที่มา แผนกเก็บ สสร. เอกสารกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปีที่ ๑๕๔ แผ่นที่ ๑๒

ลับ - ความมาก

ที่ ท.๔๙๙๒/๒๔๘๖

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๓๐ มิถุนายน ๒๔๘๖

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเลือกตั้งประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
อีกครั้งหนึ่ง

จาก เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ถึง เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

หนังสือที่ น.๑๕๑๓/๒๔๘๖ ลงวันที่ ๒๖ เดือนมิถุนายนในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑/๒๔๘๖ (สามัญ) สมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓ วันเสาร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๔๘๖ พลตรี พัน อมรวิสัยสรเกษ สมาชิกประเภทที่ ๑ ผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง ซึ่งมีอายุสูงสุด เป็นประธานชั่วคราวตามข้อบังคับ และที่ประชุมแห่งสภาผู้แทนราษฎรได้ดำเนินการเลือกตั้งประธานและรองประธานสภาฯ ต่อไปในที่ประชุมโคลงมณีเลือกสมาชิกแห่งสภาผู้แทนราษฎรผู้มีนามต่อไปนี้ เป็นประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คือ

๑. นายทวี บุญเกตุ เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร

๒. พันตรี กวาง อภัยวงศ์ เป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

และแจ้งมาเพื่อจัดการก่อตั้งต่อไปตามรัศมีบุญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒ นั้น

เมื่อท่านนายกรัฐมนตรีได้ทราบเรื่องนี้ จึงได้เชิญนายทวี บุญเกตุ มาพบ นายทวี บุญเกตุได้เรียนชี้แจงต่อท่านนายกรัฐมนตรีว่า ในวันที่มีการเลือกตั้งนั้นตนเองไม่ได้ไปประชุมด้วย เมื่อได้ทราบว่าได้รับเลือกตั้งเป็นประธานสภาฯ แล้ว ก็มีความหนักใจมาก และขอเรียนด้วยความจริงใจว่าไม่สมัครที่จะรับตำแหน่งนี้ ใครขอให้ท่านนายกรัฐมนตรีหาวิธีทางที่จะช่วยให้พ้นจากตำแหน่งนี้ได้จะขอบพระคุณมาก ท่านนายกรัฐมนตรีได้รับทราบ และเมื่อได้วินิจฉัยเหตุการณ์ของโลกตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งเป็นพันธมิตรกับประเทศไทย ท่านรู้สึกว่ในสถานะการณ์เช่นนี้ผู้ที่จะเป็นประธานสภาฯ ก็คือ รองประธานสภาฯ ก็คือ อันเป็นตำแหน่งสำคัญและตำแหน่งสูงตำแหน่งหนึ่งในประเทศนั้น น่าจะได้รับการพิจารณา

เลือกด้วยการวินิจฉัยอย่างรอบคอบ หนึ่งในวันนั้นก็ปรากฏว่ามีสมาชิกไปประชุมเป็นจำนวนไม่ถึงครึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ผู้ที่ออกเสียงเลือกนายทวี บุญยเกตุ ก็มีเพียง ๓๔ เสียง นับเป็นจำนวนน้อยมาก ควบที่สภาผู้แทนราษฎรจะได้พิจารณาเรื่องนี้ใหม่เสียให้ถ่องแท้อีกครั้งหนึ่ง ท่านจึงได้ให้นำเรื่อง เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา บัดนี้คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเรื่องนี้แล้ว มีความเห็นพ้องกับท่านนายกรัฐมนตรี จึงได้สั่งให้ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาเป็นประธาน และรองประธานนี้เสียใหม่ให้ถ่องแท้ และขอให้สมาชิกมาประชุมให้พร้อมเพรียงกันให้มาก หนึ่งในเวลาออกเสียงเลือกผู้ใดก็ได้โปรดคำนึงถึงผลโดยเสียอันจะบังเกิดแก่ประเทศชาติในการที่จะเลือกผู้นั้นๆ โดยตระหนักด้วย

จึงขอส่งคืนหนังสือที่ น.๑๕๑๓/๒๔๘๖ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๔๘๖ มาเพื่อท่านจักได้นำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

พันเอก ไชย ประทีปะเสน

(ไชย ประทีปะเสน)

รักษาสถาบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

เรื่องพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม และร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลประชาชน

พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม

พุทธศักราช ๒๔๘๘

ในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๘)

ปรีดี พนมยงค์

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘

เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติว่า อาชญากรรมสงครามเป็นภัยร้ายแรงต่อความสงบของโลก สมควรที่จะให้บุคคลที่ประจบได้สนองกรรมชั่วที่ตนได้กระทำตามโทษานุโทษ เพื่อเป็นการคุ้มครองรักษาความสงบของโลกอันเป็นยอดปรารถนา ของประชาชาติชาวไทย จึงมีพระบรมราชโองการให้ตรา พรบ. ขึ้นไว้โดยคำแนะนำยินยอม ของสภาผู้แทนราษฎรดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า " พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘ "

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับได้ตั้งแต่วันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ การกระทำใดๆ อันบุคคลได้กระทำ ไม่ว่าจะในฐานะเป็นตัวการ หรือผู้สมรู้ตอตามพระราชบัญญัติไว้ต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นอาชญากรรมสงคราม และผู้กระทำเป็นอาชญากรรมสงครามทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำนั้นจะได้กระทำก่อนหรือหลังวันประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้

(๑) ทำการตีคตอวางแผนการศึกเพื่อทำสงครามรุกราน หรือกระทำการโดยสมัครใจเข้าร่วมสงครามกับผู้ทำสงครามรุกราน หรือโฆษณาชักชวนให้บุคคลเห็นดีเห็นชอบ

ในการกระทำของผู้ทำสงครามทุกราน

(๒) ละเมิดกฎหมาย หรือ จารีตประเพณีในการทำสงคราม คือปฏิบัติ ไม่ชอบ
ธรรมเนียมที่ตกเป็นเชลย จับส่งพลเรือนไปเป็นทาสฆ่าผู้ที่ถูกจับเป็นประกัน ทำลาย
บ้านเมืองโดยไม่จำเป็นสำหรับการทหาร

(๓) กระทำการละเมิดคอมมูนุษยธรรม คือกักขังข่มเหงในทางการเมือง ทาง
เศรษธุรกิจ หรือศาสนา

(๔) กระทำโดยสมัครใจเข้าร่วมมือกับผู้ทำสงครามทุกราน คือขู่ทางให้ทำการ
ยึด หรือครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ชอบธรรม หรือสืบให้ความลับ หรือความรู้
อันเป็นอุปการะแก่การกระทำสงครามของผู้ทำสงครามทุกราน

มาตรา ๔ ให้มีกรรมการคณะหนึ่ง ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ประกอบด้วยประธาน
คนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีก ๑๕ คน เพื่อปฏิบัติตามบทพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้คณะกรรมการมีอำนาจสืบสวนสอบสวน และเป็นโจทก์ฟ้องอาชญากร
สงคราม เพื่อการนี้ให้นำความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญามาใช้บังคับ โดย
อนุโลม และให้ถือว่ากรรมการแต่ละคนเป็น "พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่"
ตามความในประมวลกฎหมายนั้น และให้มีอำนาจสั่งให้สารวัตรทหาร หรือตำรวจทำการ
จับผู้ต้องหา และตรวจค้นได้

มาตรา ๖ ให้ศาลฎีกาเป็นศาลที่มีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีที่ฟ้องร้องตามความ
ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ ในการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา ให้นำวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น
ตามความในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาชญามาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การ

จดคำพยาน และคำถามของผู้ถาม ให้ทำได้โดยมีพนักงานศาลจดชวเลขไว้ ในกรณี
เช่นนี้พยานไม่ต้องลงลายมือชื่อในคำให้การ ในการพิจารณาให้จำเลยมีสิทธิแต่งตั้งทนาย
ต่อสู้คดีได้

มาตรา ๘ คำพิพากษา ให้ตั้งทัณฑ์มีสิทธิ ของศาลฎีกาให้ถือเป็นที่สุด

มาตรา ๕ ผู้ใดเป็นอาชญากรสงคราม ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกไม่เกินยี่สิบปี ทรัพย์สินสมบัติส่วนตัวของผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียสิ้น และให้ศาลพิพากษาเพิกถอนสิทธิออกเสียงตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งมีกำหนดสิบสองปี นับแต่วันพ้นโทษด้วย

มาตรา ๑๐ ถ้าโจทก์ร้องขอศาล มีอำนาจสั่งให้ยึด หรืออายัดทรัพย์สินสมบัติส่วนตัวของจำเลยไว้ ในระหว่างพิจารณาได้

มาตรา ๑๑ นิติกรรมใดที่ผู้ใดศาลพิพากษาว่าเป็นอาชญากรสงคราม ได้กระทำอันเป็นผลให้เป็นการจำหน่ายโอนทรัพย์สินสมบัติส่วนตัวของผู้เป็นอาชญากรสงครามไป ในระหว่างเวลาหนึ่งปีก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ จนถึงวันที่ผู้นั้นถูกศาลพิพากษาว่าเป็นอาชญากรสงคราม ให้ถือว่าเป็นโมฆะ เว้นแต่ผู้ที่จะขอรับประโยชน์ตามนิติกรรมนั้นจะพิสูจน์ได้ว่านิติกรรมนั้นได้ทำขึ้นโดยมีค่าตอบแทนและโดยสุจริต

การขอพิสูจน์ในวรรคก่อน ถ้ามิได้ร้องขอต่อศาลยุติธรรมภายในกำหนดหกเดือน นับแต่วันที่ศาลพิพากษาว่าผู้จำหน่ายโอนเป็นอาชญากรสงครามเป็นอันขาดอายุความ

มาตรา ๑๒ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

มรว. เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลับ - ความมาก

ที่ จ. ๓๘๓๒/๒๕๕๕

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๖ ตุลาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลประชาชน พุทธศักราช ๒๕๕๕

จาก เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ถึง นายสงวน ตุลารักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ควยตามที่ท่านได้เสนอร่าง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลประชาชน พุทธศักราช ๒๕๕๕ พร้อมควยบันทึกหลักการ และเหตุผลมาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา นั้น

คณะรัฐมนตรี ได้ประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ ลงมติรับหลักการ แต่ให้แก้ไขให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม โดยมอบให้ท่านเป็นเจ้าของเรื่องไปติดต่อกับพระยาอรรณ การินีพนธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและกิจการต่อไป

จึงขอยืนยันมา และได้แจ้งให้พระยาอรรณ การินีพนธ์ทราบควยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

หลวงชำนาญ อักษร

ผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (ลงนามแทน)

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลประชาชน พุทธศักราช ๒๕๕๕

หลักการ

จัดตั้งศาลประชาชน เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีอาชญากรรมสงคราม

เหตุผล

เนื่องจากในระหว่างสงครามคราวนี้ได้มีผู้ประกอบอาชญากรรมสงครามในประเทศไทย เป็นภัยร้ายแรงต่อประเทศชาติ และประชาชน และโดยที่การพิจารณา

พิพากษาคดีชนิกนี้ เป็นที่สนใจแก่ประชาชนทั่วโลกผู้รักสงบจึงเป็นการจำเป็นจะต้องจัดตั้งศาลประชาชนขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีชนิกนี้โดยรวดเร็วเป็นพิเศษ

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลประชาชน

พุทธศักราช ๒๔๘๘

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า เป็นการสมควรที่จะจัดตั้งศาลประชาชนขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีอาชญากรรมสงคราม

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลประชาชน พุทธศักราช ๒๔๘๘

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นๆ ที่มีความขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บทพระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ให้จัดตั้งศาลประชาชนชั้นศาลหนึ่ง ประกอบด้วยประธานผู้พิพากษานายหนึ่ง และผู้พิพากษาอีก ๑๕ นาย เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีอาชญากรรมสงครามตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘

ประธานและผู้พิพากษา ๑๕ นายนั้น ให้รัฐบาลแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๕ ให้ศาลประชาชนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาชญากรรมสงครามตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๔๘๘ ไม่ว่าจำเลยจะเป็นราษฎรสามัญ หรือข้าราชการ จะเป็นข้าราชการทหาร หรือข้าราชการอื่นใด มียศชั้นใดก็ตาม เว้นแต่การร้องขอเพื่อแสดงว่าทรัพย์สินที่จำเลยจำหน่ายจ่ายโอน โดยมีค่าตอบแทนและโดยสุจริตนั้น ให้กระทำที่ศาลแพ่ง

มาตรา ๖ องค์คณะผู้พิพากษาที่จะพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องประกอบด้วยผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า ๕ นาย

มาตรา ๗ ให้มีพนักงานศาลตามจำนวนอันสมควร

มาตรา ๘ ให้นำวิธีพิจารณาของศาลชั้นต้น ตามความในประมวลวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ในศาลประชาชนโดยอนุโลม รวมทั้งสิทธิของจำเลยที่จะแต่งตั้งทนายเข้าแก้ต่างได้ด้วย เว้นแต่การจกคำถามของคู่ความ และคำให้การของพยานให้ทำโดยมีพนักงานศาลจดชวเลขไว้ ในกรณีเช่นนี้พยานไม่ต้องลงลายมือชื่อในคำให้การนั้น

มาตรา ๙ คำพิพากษาของศาลประชาชน ให้ถือเป็นที่สุดเด็ดขาด บังคับได้ทันที ไม่มีอุทธรณ์ ฎีกาต่อไป

มาตรา ๑๐ ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้น เกี่ยวกับอำนาจของศาลประชาชน ให้ศาลประชาชนเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

มาตรา ๑๑ การยึด การอายัด และวิบริพพ์ของจำเลยนั้น ให้ศาลประชาชนมีอำนาจสั่งเจ้าพนักงานกองหมาย และเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ในกระทรวงยุติธรรมปฏิบัติการได้

มาตรา ๑๒ ให้นำยกรัฐมนตรี รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานศาลตามจำนวนอันสมควร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลับ-ควนมาก

ที่ ฝ. ๓๘๕๑/๒๕๕๕

สำนักนายกรัฐมนตรี

๕ ตุลาคม ๒๕๕๕

เรื่อง เสนอพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลประชาชน พุทธศักราช ๒๕๕๕ และขอเปลี่ยน
ระเบียบวาระ

จาก นายกรัฐมนตรี

ถึง ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่าง
พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลประชาชน พุทธศักราช ๒๕๕๕ ต่อสภาผู้แทนราษฎร
จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มา เพื่อท่านได้โปรด
นำเสนอสภาผู้แทนราษฎรปรึกษา ในสมัยประชุมสามัญ ในวันจันทร์ที่ ๕ ตุลาคม ศกนี้
โดยขอให้บัญญัติร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๕๕๕ ขึ้น
พิจารณาเป็นวาระแรก และร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้เป็นอันดับถัดไป หากสภา
ผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบด้วย จักได้นำเสนอผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เพื่อดำเนินการออกประกาศเป็นกฎหมายต่อไปตามรัฐธรรมนูญ

ได้บันทึกหลักการและเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ
นี้มาด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ส.

(มรว. เสนีย์ ปราโมช)

ควนมาก ผ. ๓๕๑๓/๒๕๕๔

สำนักนายกรัฐมนตรี

๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลประชาชน พุทธศักราช ๒๕๕๔

จาก นายกรัฐมนตรี

ถึง ประธานสภาผู้แทนราษฎร

อนุสนธิ หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ผ. ๓๕๑๑/๒๕๕๔ ลงวันที่

๘ ตุลาคม ศกนี้ ขอให้ให้นำร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลประชาชน พุทธศักราช ๒๕๕๔
เข้าพิจารณาต่อจากร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช ๒๕๕๔ ความแจ้ง
อยู่แล้วนั้น

บัดนี้ รัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่าง
พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามฯ และเห็นว่า ไม่ชอบในการที่จะให้มีศาลประชาชน
สำหรับพิจารณาคดีประเภทนี้แล้ว ดังนั้นร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงหมดความ
จำเป็นที่จะประกาศใช้ต่อไป จึงประสงค์ที่จะขอถอนร่างพระราชบัญญัตินี้เสีย

จึงเรียนมาเพื่อท่านจักได้ดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐ
บาลต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ส.

(มรว. เสนีย์ ปราโมช)

ที่มา แผนกเก็บ สสร. เอกสารกรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ปีที่ ๒/๓๐

ภาคผนวก ง.

บันทึกการประชุมพิเศษ

ทำเนียบท่าช้าง

เริ่มประชุมเวลา ๒๐.๓๐ น.

๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐

รายนามผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
๒. พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี
๓. พล.อ.อดุล อดุลเดชจรัส ผู้บัญชาการทหารบก
๔. พล.ร.ท.สินธุ์ กมลนาวิน ร.น. ผู้บัญชาการทหารเรือ
๕. พล.ร.ต.สังวรณ์ สุวรรณชีพ สรรวัตรใหญ่ทหารบก
๖. หลวงนฤเบศร์มานิต อดีตผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน
๗. พล.ท.เรือง เรืองวีรยุทธ ปลัดกระทรวงกลาโหม
๘. พล.ต.ต.พระพิจรรย์พลกิจ อธิบดีกรมตำรวจ

มีข้อความดังต่อไปนี้

นายกรัฐมนตรีได้กล่าวเปิดประชุม และกล่าวต่อไปว่าหลวงอดุลเดชจรัสได้ไปหาและพูดคุยปรารภเรื่องราวหลายประการ ซึ่งควรจะนำมากล่าว ณ ที่นี้ ฉะนั้นจึงให้หลวงอดุลเดชจรัสได้แถลงเรื่องข้อใจต่างๆด้วยตนเอง

หลวงอดุลฯกล่าวว่า คนมีความหวังโยในเหตุการณ์ของบ้านเมืองและความเป็นไปของพวกก่อการตลอดถึงรัฐบาลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ซึ่งปรากฏขึ้นในระยะ ๖-๗ วันมานี้ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าโคกหินโงไม่สู้จะดีที่ทวีแรงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความประพฤติกและการปฏิบัติการที่เป็นมา ซึ่งจะชักโยงให้เกิดช่องทางอันนำความฉิบมาสู่พวกก่อการ พวกก่อการบางคนเลวอย่างระยำหมา ลูกศิษย์อาจารย์ก็เช่นเดียวกัน ที่คึกก็มีแต่ที่เลวก็อย่างระยำหมาก็มีเหมือนกัน สภาพการณ์ของบ้านเมือง

ยุ่งเหยิง เวลานี้ข้าพเจ้าก็ไม่มีจะกิน ความเคียดแค้นตกอยู่กับประชาชนทั่วไป ประชากร
กำลังร่ำร้องไห้โอดครวญว่ามีคนโกงกันมาก เหตุใดรัฐบาลจึงเฉยเมยไม่รีบทำ การ
ปราบปรามจับกุม รัฐบาลมีเอาแต่พระองค์ ไม่ใช่พระเดชกันบ้าง และเหตุการณ์
ต่างๆ เหล่านี้อาจทวีความรุนแรงจน ก่อให้เกิด ความวุ่นวาย มีการจลาจลเกิดขึ้น
จากประชาชน ในที่สุดก็ถูกลามเข้าไปในหมู่ทหารและตำรวจก็เป็นได้ หลวงอดุลฯ ได้สนับสนุน
พระพิจารณาผลกิจให้เข้ารับตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ มุ่งหวังจะให้ช่วยกันดำเนิน
งานของชาติให้ลุล่วงไปด้วยที่ อธิบดีกรมตำรวจไม่ควรจะต้องเกรงใจใคร ควรจะต้อง
ปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเที่ยงตรงถูกต้องตามกฎหมายโดยเคร่งครัด ผู้ใดทำความผิด
อย่างไรก็จะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย ก็ต้องว่ากันไปตามกฎหมายของบ้านเมือง ไม่ต้องยำเกรง
ใครทั้งนั้น ดูแต่หลวงอดุลฯ เจริญซึ่งเคยเป็นอธิบดีกรมตำรวจมาแล้ว สมัยนั้นใครกระทำความ
ผิดก็ต้องดำเนินการจับกุมมาสอบสวนนำคดีสู่ศาลทุกคน ไม่เลือกหน้าว่าเป็นใคร
รัฐมนตรีก็ถูกหลวงอดุลฯ จับฟ้องศาล พี่ชายของจอมพล ป. พิบูลสงครามเองก็ถูกหลวงอดุลฯ
จับฟ้องศาล แม้แต่ผู้ก่อการที่ทำผิดหลวงอดุลฯ ก็จับฟ้องศาลด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งสุดแต่ว่า
ใครใคร่ทำผิดกฎหมายเป็นต้องถูกจับโดยไม่ไว้น้ำนาคลใดเลย ไม่ยอมให้ใครมีอภิสิทธิ์
อยู่เหนือกฎหมาย

หลวงอดุลฯ กล่าวต่อไปว่า ที่จังหวัดพระนคร ศรีอยุธยา ได้ข่าวว่าตำรวจไปตรวจ
จับผู้ลักลอบเล่นการพนัน พบรัฐมนตรีเล่นการพนันอยู่ด้วยเลยไม่กล้าจับ สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรที่กระทำความผิดก็มี แต่ไม่เห็นจับกุมอย่างไร บางคนส่งข่าวไปภาคใต้แล้วข่าว
หายไปหมด มันหายไปไหน เหตุใดจึงไม่ทำการสืบสวนจับกุมนำตัวมาดำเนินคดี ตำรวจ
ที่ไปจับหมู่เถื่อนซึ่งเป็นของบริษัทสามัคคี ซึ่งกำลังมีเสียงเกรี้ยวกราดกันมากมายในขณะนี้
รัฐมนตรีบางคนก็มีหุ้นส่วนในบริษัทนี้ด้วย แต่ก็ไม่เห็นดำเนินการกันอย่างไร หนังสือพิมพ์
ก็พากันตะโกนคำอย่างรุนแรง แต่ทางรัฐบาลก็มีใจเอาใจใส่แต่อย่างไร เมื่อสภาพการณ์
ดังกล่าวเป็นเช่นนี้แล้วจะให้หลวงอดุลฯ มาเป็นแขกยามให้เขาโกงกันอยู่ทำไม
ถ้ารัฐบาลยังกระทำตัวเฉยอยู่เช่นนี้แล้ว เมื่อเกิดการปฏิวัติ หรือรัฐประหารขึ้นมาใน
ขณะนี้ หลวงอดุลฯ คิดว่าจะไม่ปราบปรามเพราะ ไม่ต้องการเอาทหารไทยไปฆ่าทหารไทย

ด้วยกันเอง ไม่ต้องการให้คนไทยฆ่าคนไทยกันเองโดยที่รัฐบาลเป็นรัฐบาลชั่ว เช่นนี้

หลวงอดุลยากล่าวต่อไปว่าหลวงอดุลยได้ตั้งปณิธานไว้ว่า พวกก่อกองจะฉิบหายไม่ได้ หลวงอดุลยาจะต้องต่อสู้เพื่อความทรงอยู่ของพวกก่อกอง แต่จะทรงไว้ได้อย่างไร การที่จะทรงไว้ได้นั้นจำเป็นจะต้องกระทำอย่างนี้คือว่า ถ้าพวกก่อกองคนไทยประพฤตินี้ไม่ดีต้องลงโทษ ถ้ากระทำผิดกฎหมายต้องจับกุม นำตัวไปดำเนินคดีในศาลหลวง ศิษย์ของโคตเลวประพฤตินี้ไม่ดีต้องจับตัวมาลงโทษ อย่าลืมว่าเราเป็นรัฐบาลเราจะต้องยับยั้งเหตุการณ์ต่างๆไว้ให้อยู่ ถ้าตัวเราทำเสียเองแล้ว จะยับยั้งอยู่ได้อย่างไร ตัวอย่างพระเจ้าซาร์นิโคลาสซึ่งพระองค์ไม่ทรงกล้าพอที่จะทำการปราบปราม จึงมีอันเป็นไปเป็นต้น รัฐบาลที่ไม่กล้าปราบปรามก็จะเป็นเพราะคนเอาเสียเองกระมัง

หลวงอดุลยากล่าวอีกว่า เมื่อ ๒-๓ วันมานี้ หลวงอดุลยาได้ไปเที่ยวที่ตำบล หลักสี่ ณ ที่นั้น ได้เห็นครอบครัวชวานาครอบครัวหนึ่งมีพ่อแม่และลูก ๒ คน เครื่องนุ่งห่มแทบจะไม่มีพนักายต้องนอนกับพื้นดิน มองเห็นแล้วรู้สึกว้าสมเพทเวทนาเป็นอย่างยิ่ง กระทำให้หวนคิดถึงเหตุการณ์ที่จะนำไปสู่การปฏิวัตินองเลือด การปฏิวัติที่หลวงอดุลยา ได้พยายามค้นคว้าค่าหับตำราได้พบว่า (รัฐบาลชั่ว) เป็นสาเหตุแห่งหนึ่งที่ทำให้เกิดการนองเลือดปฏิวัติได้อย่างดี และคนไทยอาจถึงขีดบา เลือดได้เหมือนกัน แล้วในที่สุดความเสียหายและความตายก็เกิดขึ้นแก่ประชาชนพลเมืองเป็นส่วนรวม

หลวงอดุลยากล่าวอีกว่า ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือตำรวจ ถ้าตำรวจมีสมรรถภาพดีแล้ว รัฐบาลก็สบายใจ และรัฐบาลก็เช่นเดียวกัน ถ้ารัฐบาลพยายามสร้างความคิดสร้างสิ่งที่เกิดความศรัทธาเป็นที่เชื่อถือของประชาชนแล้ว แม้จะมีการผิดพลาดไปบ้างก็คงไม่เป็นไร มีการให้อภัยกันได้บ้าง แต่ถ้าสร้างแต่ความชั่วประชาชนหมดความศรัทธาแล้ว รัฐบาลย่อมจะอยู่ไม่ได้ ถ้าขึ้นคันตุรงก์ก็หมายความว่าความถึงการปฏิวัตินองเลือดได้ง่ายๆ รัฐบาลต้องทำตัวสุจริตซื่อตรงและใจแข็งพอ อย่าทำตัวให้คนอื่นยืมมือเราไประงับการทุจริต เราเป็นผู้ใหญ่แล้วไม่จำเป็นต้องไปข่มขู่ใครและไม่ควรพยายามทจองเวรใคร สำหรับตำรวจตามที่กล่าวว่าต้องประพฤตินี้ แต่เวลานี้ได้สังเกตเห็นตำรวจที่มียศเพียงท้าวเดียวหรือสองท้าว(ร้อยตรี ร้อยโท) เขามีรถยนต์ขึ้น นั้นเขาเอารถยนต์มาจากไหน คอร์ปชั่นต่างๆนาๆ อย่างมากมายจึงหาเงินมาซื้อได้ ซึ่งกำลังเกิดขึ้นอยู่ในเวลานี้นั้นแหละ

ถ้าไม่สามารถแก้ไขได้แล้วจะเป็นขบวนการให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหารได้โดยง่าย และใครเล่าที่ใคร่รับทุกข์ทรมาณประชาชนใช้ใหม่ ขอให้หลวงธำรงฯ ซึ่งเป็นหัวหน้ารัฐบาลได้พิจารณาเรื่องเหล่านี้โดยด่วน

พล.ร.ค. ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ กล่าวว่า หลวงอดุลฯ ได้เคยไปหาที่บ้านหลายครั้งแล้ว และมักจะไปในเวลา ๐๑.๐๐-๐๓.๐๐ เสมอ ซึ่งเวลานั้นเป็นเวลาพักผ่อนหลับนอน ถ้าหากเป็นเช่นนี้เสมอแล้วก็จะทำให้สมองเห็นจเห็นถ้อย ไม่สามารถจะใช้เวลาคิดเพื่อคิดถึงเรื่องราวต่างๆ สำหรับจะได้ชี้แจงหรือโต้ตอบในการประชุมสภา สำหรับความเหลวแหลกต่างๆ นั้นได้มีอยู่ทุกๆ ส่วนของวงการราชการ มีอยู่ทุกหนทุกแห่งตลอดถึงตัวบุคคลไม่ว่าที่ไหน ตั้งแต่เล็กที่สุดจนถึงใหญ่ที่สุด ถ้าไม่ทำการปราบปรามกันอย่างจริงจังแล้วยอมไม่มีใครกล้าเกรง ถ้าขึ้นปล่อยไว้อย่างนี้ก็ไม่ดีแน่ สำหรับการปราบปรามยอมต้องใช้ตำรวจ แต่เมื่อใช้ตำรวจแล้ว ตำรวจยอมทำการสืบสวนจับกุมและทำการสอบสวนเสร็จแล้วจึงส่งสำนวนไปฟ้องศาล แต่แล้วศาลก็ปล่อยทิ้งๆที่มีหลักฐานแน่นอน หลวงธำรงฯ หนักใจไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรดี

พล.ร.ท. สินธุ์ กมลนาวิน กล่าวว่า หลวงธำรงฯ นั้นตรงกับของหลวงสินธุ์ แต่ของหลวงสินธุ์นั้นไม่ศาลปล่อย ตำรวจปล่อยเสียเอง ที่บ้านของหลวงสินธุ์มีชะโมยชอบเข้าไปชะโมยของในบ้านบ่อยๆ เมื่อจับตัวได้แล้วตำรวจปล่อยตัวไปเสียทั้งที่มีประจักษ์พยานและหลักฐานพร้อมมูล มีเรื่องเช่นนี้หลายคราว การปราบปรามได้ผลหรือไม่ได้เพียงใดนั้นจำจะต้องแก้ไขกิจการตำรวจให้ดีขึ้น ตำรวจต้องเข้มแข็ง ซื่อตรงและเอาจริงเอาจังค่อหน้าที แต่พระพิจรรย์ก็มัวเกรงใจคนโน้นเกรงใจคนนี้ ไม่กล้าจะทำอะไรลงไปให้เด็ดขาด

หลวงสินธุ์กล่าวต่อไปว่า ตามที่หลวงอดุลฯ กล่าวคอนที่ว่า ถ้ารัฐฯ ยังเลวอยู่เช่นนี้ และเมื่อเกิดการปฏิวัติหรือรัฐประหารขึ้นมาในขณะนั้น หลวงอดุลฯ จะไม่ปราบปราม โดยไม่ต้องการให้ทหารไทยฆ่าทหารไทยด้วยกันเอง ไม่ต้องการให้คนใช้ฆ่าคนไทยในเรื่องที่เกิดมีรัฐประหารเพราะรัฐบาลเวลานั้น ในข้อนี้หลวงสินธุ์เห็นพ้องด้วยกับหลวงอดุลฯ และขอยืนยันตามที่หลวงอดุลฯ กล่าว

พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ กล่าวว่า ความจริงสำหรับพระพิจารณ์พลกัจฉนั้น หลวงอดุล เกษสวัสดิ์ ได้เป็นผู้สนับสนุนให้เข้ามาช่วยบริหารงาน โดยเห็นว่าเป็นผู้มีความ คิดเห็นสอดคล้องต่อกัน และทั้งเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดมีไหวพริบเหมาะสมควรแก่การที่ จะเป็นอธิบดีกรมตำรวจจึงหวังเป็นอย่างมากกว่าพระพิจารณ์ฯ คงจะปฏิบัติงานในหน้าที่ ของกรมตำรวจให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นเรียบร้อย เมื่อได้แต่งตั้งพระพิจารณ์ฯ เป็นอธิบดี กกรมตำรวจแล้ว พระพิจารณ์ฯ ก็ปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดีที่สุดในขณะนี้แล้วแต่หากว่า ไม่ทันกับเหตุการณ์ต่อไปอาจจะเอาใครมาดำรงตำแหน่งแทน จะเอาหลวงสังวรณยุทธกิจ หรือ พ.อ.ทวน วิชัยชิตะ ก็เห็นว่ายังไม่เหมาะสม เพราะหลวงอดุลฯ เคยพูดว่า พวกกอกองไม่ควรเป็นอธิบดีกรมตำรวจ จะมองดูคนภายนอก-ในวงkastarจเองก็ไม่ เห็นใครเหมาะสมเท่าพระพิจารณ์ฯ แต่พระพิจารณ์ฯ ก็มาเป็นเสียเช่นนี้ จึงดูเหมือนว่า มองไม่เห็นใครอีก นอกจากหลวงอดุลฯ แต่หลวงอดุลฯ ก็ตอบว่ารอคอยดูไปก่อน เมื่อเรา เห็นกันว่าพระพิจารณ์ฯ ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งอธิบดีก็อาจจะย้ายไปตำแหน่งอื่นที่เหมาะสม แก่ เกียรติและตำแหน่งเท่าเทียม ทั้งนี้เราอาจทำได้โดยมีให้เป็นการกระทบกระเทือน จิตใจแต่อย่างใด

หลวงชำรงนาวาสวัสดิ์ กล่าวว่า หลักฐานการทุจริตต่างๆ ก็มักจะได้อาจมาจากคำบอกเล่า ครั้นจะเอาหลักฐานแน่นอนเพื่อดำเนินการตามกฎหมายก็ทำไม่ได้ เช่น เรือ ๓๕ ลำ หรือ เรื่องของนายทวี ตะเวทิจุล ก็ได้จัดการให้ฟ้องศาลแต่อัยการไม่ฟ้อง บางเรื่อง เมื่อส่งฟ้องศาลไปแล้วศาลไม่ลงโทษ เป็นเสียอย่างนี้ทุกแห่งทุกส่วน แล้วจะให้ทำอย่างไร เสียทั้งอัยการทั้งศาลและส่วนราชการอื่นๆ

หลวงอดุลฯ กล่าวว่า ความอ่อนแอของพระพิจารณ์ฯ ที่เห็นได้งายๆ ก็คือ เป็นคน เกรงใจคนมากเกินไป เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จะทำให้กิจการในหน้าที่ราบรื่นเกิดขึ้น อดอย่างไรได้ ถ้าพระพิจารณ์ฯ เป็นคนเข้มแข็งเกิดขึ้นจริงแล้ว ทราบว่าบุคคลใดกระทำ การทุจริต ถึงแม้บุคคลนั้นจะเป็นพี่น้องกับใครที่เป็นใหญ่เป็นโต หรือเป็นบุคคลในพรรค ที่สนับสนุนรัฐบาล หรือจะเป็นลูกศิษย์ลูกหาของใครก็ตาม พระพิจารณ์ฯ ต้องจับกุมเอาตัว มาลงโทษตามกฎหมายให้เกิดความกลัวนั้นแหละจะแสดงได้ว่าพระพิจารณ์ฯ เป็นคนเข้มแข็ง

เค็ดชาก ถ้าหากพระพิจารณาไปจับกุมลูกศิษย์ใคร หรือมีรัฐมนตรีคนใดขอให้ย้ายนาย
 คำรวจที่เป็นของคนที่แล้วพระพิจารณาไม่ยอมทำตามเพราะเหตุผลในการกระทำเช่นนั้น
 เป็นเหตุให้พระพิจารณาถูกปลดออกจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจก็สมควรถือได้ว่าเป็น
 เกียรติยศอย่างสูง สำหรับพระพิจารณาที่เค็ดชาก

หลวงธำรงกล่าววว่า เรื่องต่างๆที่พูดกันวันนี้ หลวงอดุลฯ เคยพูดหลายครั้ง
 แล้ว หลวงธำรงจะนำไปพูดษาคณะรัฐมนตรีเห็นควรจะเลิกประชุมได้แล้ว ไม่ควรจะ
 พูดกันต่อไปอีก

หลวงอดุลฯกล่าวว่า หลวงธำรงฯ เขาเป็นคนลึนทอง ถ้าพูดกันสองต่อสองอย่างใด
 หลวงธำรงฯอาจนำไปพูดกับใครๆ เป็นอีกอย่างหนึ่งก็ได้ หลวงอดุลฯจึงขอให้มีการประชุม
 ที่นี้ คือการพูดต่อหน้าเพื่อนฝูงหลายๆคน เพื่อจะให้ทราบความที่แท้จริงว่า หลวงอดุลฯ
 ได้กล่าวไว้อย่างใดบ้าง หลวงธำรงฯจะแก้ไขอย่างไรเป็นเรื่องของเขา อยากรู้ก็
 เราควรจะไปฟังกันต่อไปให้จบเรื่อง

พระพิจารณา กล่าวว่าความจริงพระพิจารณาได้เข้าร่วมในวิธีการปกครองใน
 ระบอบประชาธิปไตย ต่อมายุคสมัยเริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน แต่เหตุการณ์ในขณะ
 นั้นไม่อำนวยให้มีโอกาสได้ร่วมมืออย่างจริงจัง เพราะฉะนั้นจึงทำให้คณะผู้ก่อการมอง
 เห็นไปว่าตนเป็นคณะเจ้า อันเป็นเหตุกระทำให้งงนึกถึงความระแวงสงสัย
 ตลอดมา จนกระทั่งมีข่าวการปฏิบัติข้อขึ้น ตนเองได้พยายามสืบสวนหาผู้ร่วมคิดในการ
 ปฏิบัติข้อขึ้นครั้งนั้นจนได้เรื่องราว การกระทำของพระพิจารณาครั้งนั้นนับว่าเป็นการกระทำ
 ที่ได้ลบล้างมลทินความหวาดระแวงสงสัยจึงได้หมดสิ้นไป หลังจากนั้นก็ได้ได้รับความไว้วาง
 ใจจากคณะผู้ก่อการตลอดมา

สำหรับกิจการตำรวจซึ่งปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ พระพิจารณา ก็รู้สึกตัวเองว่าค่อนข้าง
 ยากมาก แต่ขอให้เห็นใจด้วยว่าก่อนที่จะเข้ามาบริหารงานในตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ
 ในระยะเวลาไม่นานมานี้ เป็นการรับช่วงมาจากพระรามอินทรา อธิบดีกรมตำรวจ
 กรมตำรวจคนก่อน การงานได้ยุ่งเหยิงมาจากคนก่อนแล้ว ฉะนั้นการที่เข้ามาเป็นอธิบดี

กรมตำรวจครั้งนี้ จึงต้องมาเผชิญกับงานที่ยุ่งเหยิงเลอะเทอะยิ่ง อย่างไรก็ตามการ
ตำรวจในปัจจุบันนี้ ก็พยายามที่จะฝ่าฟันอุปสรรคต่อไปโดยไม่ย่อท้อ เพื่อหวังให้กิจการ
ตำรวจได้ดำเนินลุล่วงไปอันเป็นผลดีต่อประเทศชาติ แต่พระพิจารณาขอพูดอย่างจริง
ใจว่าเวลานี้ ตนมีอายุเข้าเรือน ๕๕ ปีแล้ว ไม่ใช่เด็กๆในการที่จะทำอะไรลงไป
โดยหุนหันพลันแล่นไม่ได้ เราจะต้องรุดถึงเกียรติของคนแก่อยู่เสมอกล่าวคือ ไม่ต้อง
การให้ใครๆดูถูกได้ว่า กระทำอะไรเหมือนเด็กๆ

อย่างไรก็ตามถ้าหากว่าในบัดนี้คนไม่สามารถจะดำเนินงานในกิจการตำรวจ
ให้ดำเนินไปโดยความราบรื่นเป็นผลดีสมกับความมุ่งหมายของรัฐบาลได้แล้ว ก็ยินดีที่จะ
ขอลดตัวออกจากอชิบตีกรมตำรวจ ถ้าหากจะให้ช่วยงานในตำแหน่งอื่นต่อไปแล้ว
ขอให้ผู้นั้นในระดับที่เหมาะสมแก่ฐานะและเกียรติด้วย

เมื่อได้เจรจากันถึงเรื่องอื่นๆที่ไม่สำคัญอีกตามสมควรแล้ว ผู้ที่มาประชุมตกลง
กันว่าขอมอบเรื่องเหล่านี้ให้นายกรัฐมนตรี (พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์) รับไป
พิจารณาหาช่องทางจะสมควรดำเนินการสถานีใดจึงจะสามารถป้องกันและระงับเหตุการณ์
ตามที่หลวงอดุลยกุลกล่าวมานั้นได้

เลิกประชุมเวลา ๐๑.๐๐ ของวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๔๘๐

พล.ท.เรือ่ง วีรธวัช ภูัจฉนันทิก

-
- หมายเหตุ ๑. ต่อมาไม่ช้า พล.ต.ต.พระพิจารณ์ผลกิจลาออกบวชพระที่วัดเบญจมบพิตร
๒. หลวงสังวรณา สารวัตรใหญ่ทหารบกไปรักษากำหนดอชิบตีกรมตำรวจ
๓. คืนวันที่ ๓-๔ พ.ย. ๕๐ เกิดรัฐประหาร

ประวัติการศึกษา

ชื่อ

นายประชัน รักพงษ์

วุฒิการศึกษา

สำเร็จการศึกษาบัณฑิตจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก
ปีการศึกษา ๒๕๑๔

เข้าศึกษาต่อแผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗

สถานที่ทำงาน

วิทยาลัยครูลำปาง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย